

EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGA

NEGYEDIK SZEKCIÓ

MIRACLE EUROPE KFT kontra MAGYARORSZÁG ÜGY
(57774/13. sz. kérelem)

ÍTÉLET

STRASBOURG

2016. január 12.

VÉGLEGES

2016.04.12.

Ez az ítélet az Egyezmény 44. cikkének 2. bekezdése értelmében végleges. Szerkesztői változtatás alá eshet.

A Miracle Europe Kft kontra Magyarország ügyben

az Emberi Jogok Európai Bírósága (Negyedik Szekció) az alábbi tagokból álló Tanácsként eljárva:

Vincent A. De Gaetano, elnök,

Sajó András,

Boštjan M. Zupančič,

Paulo Pinto de Albuquerque,

Krzysztof Wojtyczek,

Egidijus Kūris,

Gabriele Kucsko-Stadlmayer, bírák

és Fatoş Araci, **a Szekció helyettes hivatalvezetője,**

2015. december 1-i zárt ülésén lefolytatott tanácskozását követően

kihirdeti az ugyanezen időpontban meghozott alábbi ítéletet:

AZ ELJÁRÁS

1. Az ügy alapja egy Magyarország ellen benyújtott kérelem (57774/13. sz.), amelyet az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény (a továbbiakban: „Egyezmény“) 34. cikke alapján egy magyar társaság, a Miracle Europe Kft. (a továbbiakban: „kérelmező“) terjesztett a Bíróság elé 2013. szeptember 5-én.
2. A kérelmezőt Karsai D. budapesti ügyvéd képviselte. A Magyar Kormányt (a továbbiakban: „Kormány“) Tallódi Z. képviselte az Igazságügyi Minisztériumból.
3. A kérelmező különösen azt sérelmezte, hogy az ügy tárgyalására kijelölt bíróság nem minősült „törvény által felállított” bíróságnak az Egyezmény 6. cikk 1. bekezdése értelmében.
4. A panaszt 2015. február 20-án közölték a Kormánnyal, a kérelem többi részét viszont a Bírósági Szabályzat 54. § 3. bekezdése alapján elfogadhatatlannak nyilvánították.

TÉNYÁLLÁS

I. AZ ÜGY KÖRÜLMÉNYEI

5. A kérelmező a magyar törvények szerint bejegyzett, budapesti székhelyű korlátolt felelősségű társaság.
6. Egy közbeszerzési pályázattal elnyert beruházással kapcsolatos vitában a kérelmező 2012. januárban kártérítési pert indított egy egyetemmel szemben.
7. A területileg illetékes Fővárosi Törvényszék elnöke felkérte az Országos Bírósági Hivatalt (OBH), hogy jelöljön ki más, azonos hatáskörű bíróságot az ügy tárgyalására. A kérelemben

a törvényszék elnöke megadta az áthelyezni kívánt ügy adatait, és megjelölte a kiemelt jelentőségűnek ítélt ügy ésszerű időben való elbírálásának akadályát képező adatokat és körülményeket, köztük különösen a polgári peres ügyekben eljáró bírák magas ügyterhelését, amely lényegesen meghaladja az országos átlagot.

8. Az OBH elnöke megvizsgálta a Fővárosi Törvényszék ügyterhelési statisztikáit, beleértve a kiemelt jelentőségű és soron kívüli eljárást igénylő ügyek mennyiségét és a polgári peres ügyekben eljáró bírák ügyterhelését is. Az elnök megállapította, hogy a jogszabályban meghatározott rövid határidőre tekintettel az ügy ésszerű időben való tárgyalására csak akkor van lehetőség, ha azt áthelyezik egy másik bírósághoz.

9. A Zalaegerszegi Törvényszék elnökétől kért adatok alapján az OBH elnöke megvizsgálta a Zalaegerszegi Törvényszék Polgári Kollégiumának ügyterhelését és működési feltételeit is, beleértve a személyi és tárgyi feltételeket is. Az információk alapján az OBH elnöke megállapította, hogy nem jelentene aránytalan munkaterhet a Zalaegerszegi Törvényszéknek, ha az ügyet oda helyeznék át.

10. A kiegyensúlyozott bírósági ügyterhelés érdekében tehát az OBH elnöke a törvény által ráruházott hatáskörében eljárva 2012. február 16-án áthelyezte az ügyet a Zalaegerszegi Törvényszékre (29/2012. (II.16.) OBHE számú határozat).

11. A Zalaegerszegi Törvényszék az ügy megtárgyalását követően 2012. június 5-én elutasította a kártérítési keresetet. Az ítéletet a Pécsi Ítéltábla 2012. szeptember 18-án hozott és 2012. október 12-án kézbesített ítéletével helybenhagyta. Az Ítéltábla illetékessége az ügyben annak a következménye, hogy az ügyet a Zalaegerszegi Törvényszékre helyezték át.

12. Időközben, 2012. szeptember 17-én az Országos Bírói Tanács közzétette 58/2012. (IX. 17.) OBH határozatát az eljáró bíróság kijelölésénél figyelembe veendő elvekről.

13. 2013. szeptember 7-én a Kúria felülvizsgálati eljárás keretében helybenhagyta a Törvényszék és az Ítéltábla ítéletét.

A bíróságok lényegében azt állapították meg, hogy a kérelmező álláspontja, miszerint az egyetem jogsértő módon elállt a beruházási szerződéstől (konkrétan egy kollégium megépítésétől), pusztán a törvény félreértésén és a körülmények elfogult értelmezésén alapul, és hogy a tényállás alapján nem lehet megállapítani az alperes kártérítési kötelezettségét, mivel nem történt jogsértés.

14. Időközben, 2012. december 13-én a kérelmező alkotmányjogi panaszt nyújtott be, melynek során figyelembe vette – és betartotta – az erre nyitva álló, vagyis a jogerős döntés kézbesítésétől (2012. október 12-től) számított hatvan napos határidőt. A kérelmező a panaszban elsősorban azt állította, hogy a hazai bíróságok önkényesen döntöttek az ügyében, másodsorban pedig azt, hogy megfosztották a „törvény által felállított bíróság”-hoz való jogától, mivel az OBH elnöke 29/2012. (II.16.) OBHE számú határozatával az eredetileg illetékes bíróság helyett a Zalaegerszegi Törvényszéket jelölte ki az eljárás lefolytatására.

15. A panaszt az Alkotmánybíróság 2013. június 10-én visszautasította (3123/2013. (VI. 24.) AB határozat). Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az ügy egészét tekintve semmi nem utal önkényes vagy tisztességtelen eljárásra. Az ügyáthelyezésre vonatkozó konkrét panaszt illetően megállapította, hogy a kérdés elválik az alap eljárástól, így ebben a kérdésben az alkotmányjogi panaszra nyitva álló hatvan napos határidő az ügyáthelyezési határozat keltétől, vagyis 2012. február 16-tól indult, nem pedig a kérelmező által vélt 2012. október 12-i naptól, így a panasznak ezt a részét nem nyújtották be határidőben.

16. Az Alkotmánybíróság az eljáró bíró kijelölésének kérdésében – a kérelmező ügyétől eltérő ügyekben beadott alkotmányjogi panaszok vizsgálatának folytatásaként – 2013.

december 2-án elfogadta a 36/2013. (XII.5.) AB határozatot. A határozatban az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az OBT elnökét az eljáró bíró kijelölésére felhatalmazó törvényi rendelkezések (nevezetesen a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 2012. január 1. és július 16. között hatályos 62. és 63. §-ai; lásd lentebb a 20. pontot) alaptörvény-ellenesek voltak és az Egyezmény 6. cikkét is sértették. Az Alkotmánybíróság szerint a „törvény által felállított” bíróságra vonatkozó követelmény magában foglalja a törvényes bíróhoz való jogot, vagyis azt, hogy az ügyben az eljárási szabályok szerint a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságon működő, előre megállapított ügyelosztási rend alapján kijelölt bíró járjon el. Az Alkotmánybíróság szerint a támadott rendelkezések, amelyek az OBH elnökének szabad belátásán alapuló döntésére bízták az eljáró bíróság kijelölését – legalábbis a lényeges ügyszakaszban – megsértették ezeket az elveket. Ezen túlmenően a pártatlanság látszatának követelményét is megsértették. Az Alkotmánybíróság megállapította továbbá, hogy az OBH elnökének döntése elleni jogorvoslat teljes hiánya az Alaptörvényt és az Egyezmény 13. cikkét is sérti.

Az Alkotmánybíróság határozata nem írt elő semmilyen konkrét jogkövetkezményt az ügyáthelyezésekkel érintett folyamatban lévő eljárásokra vonatkozóan. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság határozata nem érvénytelenítette az az eljáró bíróság kijelöléséről (ügyáthelyezésről) korábban hozott döntéseket (lásd lentebb a 19. és 24. pontot).

II. A VONATKOZÓ NEMZETI JOG

17. A Magyarország Alaptörvényének átmeneti rendelkezéseiről szóló törvény¹ a következőkről rendelkezett:

11. §

„(3) Az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdésében biztosított ésszerű határidőn belüli bírói döntéshez való alapjog érvényesülése érdekében mindaddig, amíg a bíróságok kiegyensúlyozott ügyterhelése nem valósul meg, az Országos Bírósági Hivatal elnöke bármely ügy tárgyalására az általános illetékességi bíróságtól eltérő, de azonos hatáskörű bíróságot jelölhet ki.

(4) Az alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdésében biztosított ésszerű határidőn belüli bírói döntéshez való alapjog érvényesülése érdekében mindaddig, amíg a bíróságok kiegyensúlyozott ügyterhelése nem valósul meg, a legfőbb ügyész, mint az Alaptörvény 29. cikke alapján az igazságszolgáltatás közreműködőjeként működő ügyészség vezetője és irányítója az általános illetékességi bíróságtól eltérő, de azonos hatáskörű bíróság előtti vádemelésre adhat utasítást. Ez a rendelkezés nem érinti az Országos Bírósági Hivatal elnökének a (3) bekezdésben biztosított jogát, valamint az egyes ügyészségeknek azt a jogát, hogy az illetékességi területükön működő bármely bíróság előtt vádat emeljenek.”

18. Az Alaptörvény 2013. április 1. és október 1. között hatályos szövege² a következőkről rendelkezett:

27. cikk

„(4) Az ésszerű határidőn belüli bírói döntéshez való alapjog érvényesülése és a bíróságok kiegyensúlyozott ügyterhelése érdekében sarkalatos törvényben meghatározottak szerint az Országos Bírósági Hivatal elnöke sarkalatos törvényben meghatározott ügyek tárgyalására az általános

¹ Ez a törvény 2012. január 1-jén lépett hatályba, de az Alkotmánybíróság 2012. december 29-én alaptörvény-ellenesnek nyilvánította és 2011. december 31-re visszamenőleges hatállyal megsemmisítette (45/2012. (XII. 29.) AB határozat).

² Az Alaptörvény 27. cikkének (4) bekezdése az Alaptörvény negyedik módosításával lépett hatályba 2013. április 1-jén, és az Ötödik Módosítás helyezte hatályon kívül 2013. október 1-jén.

illetékességű bíróságtól eltérő, azonos hatáskörű bíróságot jelölhet ki.”

19. Az Alkotmánybíróságról szóló törvény a következőkről rendelkezik:

45. §

„... (3) A jogszabály megsemmisítése ... nem érinti a [korábban] létrejött jogviszonyokat, és a belőlük származó jogokat és kötelezettségeket.

(4) Az Alkotmánybíróság az [előző bekezdéstől] eltérően is meghatározhatja az Alaptörvénnyel ellentétes jogszabály hatályon kívül helyezését, illetve a megsemmisített jogszabály általános vagy egyedi ügyekben történő alkalmazhatatlanságát, ha ezt az Alaptörvény védelme, a jogbiztonság vagy az eljárást kezdeményező különösen fontos érdeke indokolja.”

20. A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény a következőkről rendelkezik:

8. §

„(1) Senki sem vonható el törvényes bírójától.

(2) A törvény által rendelt bíró az eljárási szabályok szerint a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságon működő, előre megállapított ügyelosztási rend alapján kijelölt bíró.”

62. §³

„(1) Az OBH elnöke az ügy elbírálására az illetékes bíróság helyett kivételesen más, azonos hatáskörű bíróságot jelölhet ki, ha az ügy vagy a [z eredetileg illetékes] bíróságra az adott időszakban érkezett ügyek meghatározott csoportjának elbírálása a [z eredetileg illetékes] bíróság rendkívüli és aránytalan munkaterhe miatt ésszerű időn belül másként nem biztosítható és a kijelölés nem jár a kijelölt bíróság aránytalan megterhelésével.

(2) A kijelölést az ítélőtábla vagy a törvényszék elnöke, továbbá a legfőbb ügyész az ügy érkezésétől számított 15 napon belül indítványozhatja az OBH elnökénél.

(3) A kijelölés iránti indítványban meg kell indokolni, hogy a kijelöléssel érintett ügy ... ésszerű időn belül való elbírálása miért nem biztosítható, továbbá fel kell sorolni azokat az ügyforgalmi, személyzeti és egyéb adatokat, amelyek a [z eredetileg illetékes] bíróság rendkívüli és aránytalan munkaterhét igazolják.”

63. §⁴

(1) [Az Országos Bírói Tanács által meghatározott elvekre támaszkodva]⁵ az OBH elnöke az indítvány érkezésétől számított 8 napon belül megvizsgálja, hogy az ügyforgalmi, személyzeti és egyéb adatok, valamint a kijelöléssel érintett ügy sajátosságaira tekintettel az indítvány megalapozott-e, továbbá, hogy mely bíróság jelölhető ki az eljárásra. Az OBH elnöke kikéri a kijelöléssel érintett bíróság és büntetőügy esetében - ha az indítványozó nem a legfőbb ügyész - a legfőbb ügyész véleményét, továbbá bármely bíróságtól adatot vagy véleményt kérhet; a megkeresésnek soron kívül eleget kell tenni.

(2) A kijelölésről az OBH elnöke az (1) bekezdés szerinti vélemények és adatok beérkezésétől számított 8 napon belül dönt az indítvány elutasításával, ha az nem megalapozott, vagy másik bíróság kijelölésével, ha az indítvány megalapozott. Az OBH elnöke döntésében ismerteti az OBH által meghatározott elvek alkalmazását.

(3) Az eljáró bíróság kijelölésével érintett peres fél a kijelölésről szóló határozatnak a bíróságok hivatalos honlapján és a központi honlapon való közzétételétől számított 8 napon belül az eljáró bíróságot kijelölő határozat ellen fellebbezéssel élhet.

(4) ... a ... fellebbezést a Kúria 8 munkanapon belül, nemperes eljárásban bírálja el. ...

(5) ... Ha az eljáró bíróságot kijelölő határozat e törvénynek az eljáró bíróság kijelölésére vonatkozó szabályainak nem felel meg, a Kúria a határozatot hatályon kívül helyezi. Az eljáró bíróság

³ 2013. július 31-ig volt hatályban, ekkor törölték el az ügyek áthelyezésének lehetőségét.

⁴ 2013. július 31-ig volt hatályban.

⁵ Ez a módosítás 2012. július 17-én lépett hatályba.

kijelöléséről szóló határozatot a Kúria nem változtathatja meg.”⁶

21. Az Alkotmánybíróság (hét igen és hét nem szavazattal, az elnök döntő szavazatával elfogadott) 36/2013. (XII. 5.) AB határozata a következőkről rendelkezik:

„[32] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése és az Egyezmény 6. Cikk 1. pontja értelmében mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyét a törvény által felállított bíróság bírálja el. A „törvény által felállított” bíróságra vonatkozó követelmény magában foglalja a törvényes bíróhoz való jogot... [amely bírój] az eljárási szabályok szerint a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságon működő, előre megállapított ügyelosztási rend alapján kijelölt bíró...

[34] ... Az eljáró bíróságnak az OBH elnöke saját mérlegelésén alapuló kijelölése azonban így az Alaptörvénynek a tisztességes eljárás követelményét megfogalmazó XXVIII. cikke (1) bekezdéséből következő, a törvényes bíróhoz való jog sérelmét eredményezte...

[38] „... Az időszerűség követelménye azonban csak egy a tisztességes eljárás elmei közül, amelynek érvényre juttatása végletekig nem fokozható, s amely a tisztességes eljárás további szempontjai fölött nem szerezhet uralkodó befolyást, más alapjogot pedig semmiképpen nem sérthet” [20/2005. (V. 26.) AB határozat...].

[41] Az Alkotmánybíróság az ún. *nullum iudicium sine lege* problémakört is érintő 166/2011. (XII. 20.) AB határozatában ... – a[z Emberi Jogok Európai] Bíróság[a] gyakorlatát figyelembe véve – hangsúlyozta: „egy, az általános illetékességi szabályok szerint eljáró bíróság helyett egy adott ügycsoport ügyeinek egy másik bíróság illetékességébe történő áthelyezése csak abban az esetben egyeztethető össze az Egyezménnyel, ha annak anyagi jogi és eljárásjogi szabályait, illetve előfeltételeit átlátható, előre rögzített, világos, objektív paraméterek felhasználásával rögzíti a törvényhozó, amely nem (vagy csak minimálisan) hagy teret a diszkrecionális jogkörnek, és ahol a tényleges döntés meghozatala a független, pártatlan bírósági rendszer saját intézményei révén történhet.” ...

[43] A [támadott rendelkezésekről] ezért az Alkotmánybíróság megállapította, hogy azok a törvényes bíróhoz való jogot illetően nem feleltek meg az Egyezmény 6. Cikk 1. pontjának sem.

[61] Mivel ebben az esetben a törvényhozó egyáltalán nem biztosított jogorvoslatot az érintettek számára egy olyan döntés (határozat) ellen, amely – a fentiekben is hivatkozott, elsősorban a tisztességes eljáráshoz fűződő – alapvető jogait érintette, az Alkotmánybíróság megállapította, hogy ez a szabályozás alaptörvény-ellenes volt és nemzetközi szerződésbe ütközött, ugyanis nem tett eleget sem az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében, sem az Egyezmény 13. Cikkében foglalt követelménynek.

[62] A [támadott rendelkezések] alaptörvény-ellenességének megállapítása tehát elvileg a törvény erejénél fogva maga után vonja azok alkalmazása kizárását az alkotmánybírósági eljárás alapjául szolgáló ügyekben, ezért erről az Alkotmánybíróságnak külön nem kellett rendelkeznie.”

22. Az Országos Bírói Tanács 2012. szeptember 17-én elfogadott 58/2012. (IX.17.) OBT határozata szerint a kijelölés (ügyáthelyezés) csak akkor kezdeményezhető, ha az indítványozó bíróságon a munkateher három szempontból (egy bíróra jutó ügyek száma, két éven túl folyamatban maradt ügyek, kiemelt jelentőségű ügyek) egyidejűleg meghaladta az országos átlagot.

23. A Kormány három olyan ügyet terjesztett elő, amelyekben a Kúria az eljáró bíróság kijelölése elleni fellebbezésekről határozott.

A Kpkf.37.584/2012/2 határozat a következőkről rendelkezik:

„...[a törvény] kivételesen alkalmazható intézményként nevesíti az eljáró bíróság kijelölését, amely csak azonos hatáskörű bíróságokat érinthet olyan ügyek kapcsán, amelyek bonyolultságuknál fogva elnehezíthetik egy bíróságon a peres eljárások hatékony, időszerű elbírálását.

A jogorvoslattal érintett Határozatban az OBH elnöke csak a bírósági fórumrendszerbe illeszkedő, az ügyben azonos hatáskörrel rendelkező bíróságokat vehet és vett számításba... A Határozat tehát ... nem hozott létre az adott egyedi ügy elbírálására ún. külön bíróságot, amely a törvényes bírósághoz fűződő jog alapvető sérelmére vezethetett volna.

⁶ A dőlttel szedett szövegrész 2012. július 17-én lépett hatályba.

... A szám- és statisztikai adatok alapján megállapítható, hogy a Fővárosi Törvényszék – egy bíróra jutó - „kiemelt” ügyekkel való leterheltsége többszöröse bármely más törvényszékének.

Mivel a támadott Határozat az ügyet ténylegesen elbíró bíró kijelölését megelőző döntés, ezért II. rendű vádlott törvényes, „természetes” bíróhoz való jogának az OBH elnöki határozattal történő korlátozására értelemszerűen nem kerülhetett sor. A kijelölést követően az ügyben eljáró bíró kijelölése az eredeti, az ügyfelek által előre megismerhető rendben zajlik.”

24. A Bkk.I.519/2014. ügy összegzése, amelyet a Kúria 2014. május 16-én tett közzé, a következőket tartalmazza:

“... elsősorban abban kellett állást foglalni, hogy amennyiben az Alkotmánybíróság egy, már hatályon kívül helyezett jogszabályi rendelkezésről megállapítja, hogy az alaptörvény-ellenes volt, és egyben [az Egyezménybe] is ütközött, ugyanakkor ehhez sem az Alkotmánybíróság, sem a jogalkotó nem fűzött egyéb következményt, az a rendes bíróság, amely az alaptörvény-ellenesnek bizonyult jogszabályi rendelkezés alapján folytatja eljárást, levonhatja-e az Alkotmánybíróság határozatában nem szereplő azon konzekvenciát, miszerint az alaptörvény-ellenesnek bizonyult jogszabályi rendelkezés az adott bírósági eljárásban nem volt alkalmazható. A jogszabály [Alkotmánybíróság általi] megsemmisítése azonban ... – kivéve, ha az Alkotmánybíróság a büntetőeljárás ... felülvizsgálatát kifejezetten elrendeli – nem érinti a határozat közzététele napján vagy azt megelőzően létrehozott jogviszonyokat és a belőlük származó jogokat és köteleességeket. ... Az ügyben eljáró bíróságnak az Országos Bírósági Hivatal elnöke általi kijelölését lehetővé tévő – már hatályon kívül helyezett - jogszabályi rendelkezések alaptörvény-ellenességének megállapítása az Alkotmánybíróság egyéb rendelkezésének hiányában nem érinti a jogszabályi rendelkezések alapján meghozott döntések érvényességét.”

25. A Kúria 2014. április 23-án elfogadott Bkk.III.494/2014/4. számú végzése az alábbiakat tartalmazza:

„[A Kúria dönt az illetékesség kérdéséről,] ha két bíróság egyaránt illetékessége hiányát állapítja meg, viszont ezáltal nem kölcsönös a másik illetékesnek tartása, csupán az egyik tartja a másikat annak. ... A Be. 20. § (3) bekezdése értelmében az eljáró bíróságot a Kúria jelöli ki akkor is, ha az illetékességet meghatározó körülmények nem állapíthatók meg. ... E szerint az eljáró bíróságot a Kúria jelöli ki... Ezen [megelőzési] elv alapján hozta meg döntését [arra vonatkozóan, hogy a korábban az OBH elnöke által kijelölt bírósághoz utalta az ügyet] a Kúria. ... a jelen eljárásjogi helyzetben és a Be. hatályos rendelkezései szempontjából közömbös körülmény az OBH elnökének korábbi kijelölő döntése, illetve az adott alkotmánybírósági határozat. ... Az ... eljárási cselekmény ... megtörténte csak akkor hagyható figyelmen kívül ..., ha a hatálytalánítás kifejezetten rá is vonatkozott. Ez pedig azt jelenti, hogy az illetékesség kérdésének eldöntése szempontjából sem hagyható figyelmen kívül [az OBH elnöke által kijelölt bíróság] által folytatott büntetőeljárás megtörténte, ekként ami alapot adott a megelőzés elvének alkalmazására.

III. A JOGGAL A DEMOKRÁCIÁÉRT EURÓPAI BIZOTTSÁGA „(VELENCEI BIZOTTSÁG”) MUNKÁJA

26. A CDL-AD(2012)001 dokumentum⁷ a következőket tartalmazza:

„A Bizottság teljes mértékben elismeri, hogy szükség van hatékony és jól működő igazságszolgáltatási rendszerre. A Bizottságnak azonban komoly kétségei vannak az átalakításhoz választott modell felől, amelyben ezek az igen széles jogkörök egyetlen természetes személy, nevezetesen az Országos Bírósági Hivatal (OBH)⁸ elnöke kezében összpontosulnak.

Az államok széles mérlegelési jogkörrel rendelkeznek az igazságszolgáltatási rendszer létrehozásakor, és Európában is sokféle modell létezik. Azonban az Európa Tanács egyetlen tagállamában sincs arra példa, hogy egyetlen személyt ruházzanak fel ilyen fontos jogkörökkel, megfelelő demokratikus elszámoltathatóság nélkül.

⁷ Vélemény a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvényről és a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvényről

⁸ Az OBH-nak önmagában nincs valódi hatalma, a magyar hatóságok inkább az elnök által irányított munkaszervezetként tekintenek rá.

Azokban az országokban, ahol az igazságügyi miniszter jelöli ki a bírákat, a miniszter közvetlenül felel az Országgyűlésnek, rövidebb a hivatali ideje, és jellemzően csak a legfontosabb ügyekben működik közre személyesen.

Jóllehet az OBH elnökének jogkörei döntően nem kapcsolódnak az egyedi ügyekben történő döntéshozatalhoz, a fentebb felsorolt jogkörök közül viszont sok kapcsolódik a döntést meghozó bírák állásához. Az OBH elnöke nem csak a bírósági rendszer erős „irányító személye”, hanem közvetlenül beavatkozik a bírói döntéshozatalba azáltal, hogy jogosult kijelölni az eljáró bíróságot, valamint hogy hatással van az egyes bírákra és a bírói testület belső szerkezetére.

Az OBH elnöke tehát gazdag jogkörökkel rendelkezik, így ő a bírósági szervezet legfontosabb szereplője. Az, hogy az OBH elnökét a bírák közül választják ki, önmagában nem jelenti azt, hogy bírósági önkormányzati szervnek minősül. Ehhez sokkal inkább az kellene, hogy a bírának döntő szavazatuk legyen a megválasztásában. Mivel az OBH elnökét az Országgyűlés, tehát a bíróság szempontjából külső tényező választja meg, nem tekinthető bírósági önkormányzati szervnek.

Ügyelosztás

Az ügyek elosztása kulcsfontosságú elem a bíróságok pártatlansága szempontjából. Az ügyek elosztását illetően a Velencei Bizottság – az Európa Tanács előírásaival⁹ összhangban – úgy véli, hogy „egy ügyben az eljáró bírót csak törvényben előre meghatározott, objektív és átlátható követelmények alapján lehet kijelölni.”¹⁰ Az Emberi Jogok Európai Bíróságának (EJEB) ítélkezési gyakorlata szerint az Emberi Jogok Európai Egyezményének (EJEE) 6. cikke szerinti „törvény által felállított” kifejezés azt hivatott biztosítani, hogy „egy demokratikus társadalomban a bírósági szervezet nem a végrehajtó hatalom mérlegelésétől függ, hanem az Országgyűléstől származó törvények szabályozzák.”¹¹ A kodifikált joggal rendelkező országokban az sem fordulhat elő, hogy a bírósági rendszer szervezését az igazságügyi hatóságok mérlegelésére bízzák, bár ez nem jelenti azt, hogy a bíróságoknak ne lenne némi mozgásterük a vonatkozó hazai jogszabályok értelmezésében.¹² Az EJEE 6. cikkében kifejezetten szereplő megfogalmazás mellett, miszerint az „eszköznek”, amelyen keresztül a tisztességes tárgyalás keretében igazságot kell szolgáltatni, nemcsak „törvény által felállított” bíróságnak, hanem egyben „független” és „pártatlan” bíróságnak is kell lennie általános és konkrét értelemben egyaránt [...], ebből az is következik, hogy a konkrét ügyeket tárgyaló bírákat vagy bírói tanácsokat ne *ad hoc*, illetve *ad personam* válasszák ki, hanem objektív és átlátható követelmények alapján.¹³

Az eljáró egyes bírók (illetve tanács) előzetes meghatározásának rendje egy bíróságon belül, vagyis az általános és objektív alapelvek alkalmazása, kulcsfontosságú. Egyértelműen kell jelezni, ki viseli a megfelelő ügykiosztásért a végső felelősséget. A nemzeti jog esetenként rendelkezik arról, hogy a bíróságok elnökei jogosultak kijelölni az egyes eljáró bírákat. Ebben a jogkörben azonban van tere a mérlegelésnek, amellyel az elnök visszaélhet, például nyomást gyakorolhat a bírókra azzal, hogy túlterheli őket ügyekkel, vagy éppen csak jelentéktelen ügyeket rendel hozzájuk. Arról is gondoskodhat, hogy egyes politikailag érzékeny ügyek bizonyos bírókhoz kerüljenek, vagy bizonyos bírókhoz ne kerüljenek. Ezzel rendkívül hatékonyan lehet befolyásolni a folyamat végeredményét.¹⁴

Ezenkívül a 2011. évi CLXI. törvény 76.§ (4) bekezdés b) pontja arra is feljogosítja az OBH elnökét, hogy az eljáró bíróság helyett másik bíróságot jelöljön ki az eljárásra „az ügyek ésszerű időn belül való elbírálásának” homályos követelménye alapján. Ehhez kapcsolódik az Alaptörvény átmeneti rendelkezéseiről szóló törvény 11. cikk (3) és 11. cikk (4) bekezdésének 2011. december 30-én hatályos rendelkezése, amelyet alkotmányos szinten fogadtak el, hogy így mégiscsak érvényt szerezzenek annak a hasonló, de törvényi szintű rendelkezésnek, amelyet az Alkotmánybíróság 166/2011. (XII. 20.) AB határozatában megsemmisített. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az említett rendelkezés sérti az Emberi Jogok Európai Egyezményét. Tovább súlyosbítja a helyzetet, hogy Magyarországon vannak olyan kis bíróságok, amelyek eljáró bíróságként történő kijelölésével gyakorlatilag egy konkrét bírót vagy kamarát jelölhetnek ki. Bár az ésszerű időre vonatkozó követelmény az Alaptörvény XXVIII. cikkében és az EJEE 6. cikk 1. bekezdésében is megjelenik, e követelmény nem korlátlan, sőt sok feszültség forrása, ugyanis gyakran ütközik a tisztességes eljáráshoz való

⁹ CM(2012)12. számú ajánlás, 24. bekezdés.

¹⁰ CDL-AD(2010)004, 81. és 82.16. bekezdések.

¹¹ Lásd: Zand kontra Ausztria ügy, 7360/76. sz. kérelem, 1978. október 12-i bizottsági jelentés, Decisions and Reports (DR) IS, 70 és 80. o.

¹² Lásd: Coeme és mások kontra Belgium, 32492/96., 32547/96., 32548/96., 33209/96. és 33210/96. számok, 98. bekezdés, ECHR 2000-VII.

¹³ CDL-AD(2010)004, 77. bekezdés.

¹⁴ CDL-AD(2010)004, 79. bekezdés.

joggal, mivel a több eljárás jog birtoklása és érvényesítése szükségszerűen hosszabb eljárást eredményez.¹⁵ Figyelemmel a tisztességes eljáráshoz és törvényes bíróhoz való jog jelentőségére, az államnak más, kevésbé toladó eszközökhöz kell folyamodnia, így különösen megfelelő számú bírát és bírósági személyzetet kell biztosítani. A más bíróság önkényes kijelölésével járó megoldások egyáltalán nem tekinthető indokoltnak.

Annak érdekében, hogy kiiktassák az ügyelosztási joggal való visszaélés kockázatát, és összhangba hozzák a rendelkezéseket az EJE 6. cikkével, a Velencei Bizottság azt ajánlja, hogy a magyar hatóságok más mechanizmusokat alkalmazzanak az ügyek elosztására, különösen a Velencei Bizottság által vázolt alábbi mechanizmusokat: „A bíróság pártatlanságának és függetlenségének fokozása érdekében különösen javasolt, hogy általános követelmények szerint határozzák meg a bírák ügyelosztási rendjét. Ez történhet például betűrend alapján, számítógépes rendszerrel, illetve ügýtípusok vagy más objektív szempontok szerint. Az általános szabályokat (és kivételeket) törvényben vagy törvény alapján külön szabályzatban, például az elnökség vagy az elnök által létrehozott bírósági szabályzatban kell rögzíteni. Arra természetesen nem mindig van lehetőség, hogy teljesen átfogó elvont rendszert hozzanak létre, amely minden ügy esetében működik, és semmilyen teret nem hagy az egyedi ügyek kiosztására.

Adódhatnak olyan körülmények, amikor figyelembe kell venni a munkaterhet vagy a bírók szakosodását. Azokat a szempontokat azonban, amelyek alapján a bíróság elnöke vagy elnöksége meghozza e döntéseket, előzetesen¹⁶ és objektív kritériumok alapján kell kidolgozni. Bár az ügyterhelésre vonatkozó statisztikák objektív adatoknak minősülnek, mégsem elegendő ezek alapján dönteni egy ügy áthelyezéséről, mivel nem tartalmaznak kritériumokat az áthelyezendő ügyek kiválasztására, illetve az ügyet fogadó bíróságok kiválasztására vonatkozóan. A visszaélések kockázatának kiküszöbölése érdekében biztosítani kell, hogy a bíróságok elnökei és az OBH elnöke ne dönthessen az áthelyezendő ügyek, illetve az „átadó” vagy „fogadó” bíróság kiválasztásáról. Ezenkívül biztosítani kell a lehetőséget az eljáró bíróság kijelölésének a felülvizsgálatára is, hogy elkerülhetők legyenek az olyan durva esetek, amikor a felek a lakóhelyüktől messze lévő bíróságra kénytelenek eljárni, jóllehet erre nincs meg a lehetőségük.

Van tehát lehetőség objektív rendszer kidolgozására (ugyanakkor a jelen ügyben úgy tűnik, hogy a kilenc ügyet nem a legkevésbé terhelt bíróságra helyezték át). A valódi problémát az jelenti, hogy milyen alapon választanak ki bizonyos ügyeket, illetve illetékesség hiánya esetén miért csak ezeket az ügyeket választották ki. Ami azt illeti, a Bizottság küldöttségét arról tájékoztatták, hogy az egyik áthelyezett ügy különösen érzékeny, feltehetőleg politikai korrupcióval érintett ügy volt.

27. A CDL(2009)055 dokumentum a következőket tartalmazza:

„68. Sok európai alkotmány biztosítja a törvényes bíróhoz való alanyi jogot. Ez a garancia rendszerint negatív megfogalmazásban jelenik meg, mint például Belgium alkotmányában: „Akarata ellenére senki sem szakítható el a törvény által számára kijelölt bírótól” (13. cikk) vagy Olaszország alkotmányában: „Senki sem szakítható el a törvény által előírt rendes bírójától.”¹⁷ Más alkotmányokban a „törvényes bíróhoz való jog” pozitív megfogalmazásban szerepel, mint például a Szlovénia alkotmányában: „Mindenkit megillet a jog, hogy jogait, kötelességeit és az ellene felhozott vádakot független, pártatlan és törvény által felállított bíróság tárgyalja indokolatlan késedelem nélkül. Csak a törvény vagy bírósági szabályzat által korábban rögzített szabályoknak megfelelően kijelölt bíró ítélni ilyen ügyekben.”¹⁸

¹⁵ Vö. König kontra Németország, 1978. június 28-i EJE ítélet, 100. bekezdés

¹⁶ CDL-AD(2010)004, 80. bekezdés.

¹⁷ Lásd még Észtország alkotmányának 24. §-át: „Szabad akarata ellenére senkinek az ügyét nem helyezhetik át a törvény alapján illetékes bíróságról egy másik bíróságra”; Görögország alkotmányának 8. cikke: „Akarata ellenére senki sem fosztható meg a számára törvény által kijelölt bírótól”; Liechtenstein alkotmányának 33. §-a: „Senki sem fosztható meg a rendes bírójától; nem lehet különleges törvényszékeket felállítani”; Luxemburg alkotmányának 13. cikke: „Akarata ellenére senki sem fosztható meg a számára törvény által kijelölt bírótól”; Hollandia alkotmányának 17. cikke: „Akarata ellenére senki sem akadályozható meg abban, hogy ügyét a törvény által biztosított bíróságok tárgyalják”; Ausztria alkotmányának 83. cikke: „Senki sem fosztható meg törvényes bírójától”; Portugália alkotmányának 32. cikk 9. bekezdése: „Nem lehet elvonni egy ügyet olyan bíróságtól, amelynek illetékességét korábbi jogszabály megállapította”; Szlovákia alkotmányának 48. cikke: „Senkinek az ügye nem távolítható el a törvény által számára kijelölt bíró illetékességéből. A bíróságok illetékességét törvény rögzíti”; Németország alaptörvényének 101. cikke: „Senkinek az ügye nem távolítható el a törvényes bírójának illetékességéből.”

¹⁸ Lásd még Svájc alkotmányának 30. §-át: „Mindenkit, akinek az ügyében bíróság dönt, megilleti a jog a törvény által felállított, illetékes, független és pártatlan bírósághoz”; Spanyolország alkotmányának 24. cikke: „Hasonlóképpen, mindenkit megillet a jog a törvény által meghatározott rendes bíróhoz.”

A JOG

I. AZ EGYEZMÉNY 6. CIKK (1) BEKEZDÉSÉNEK ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSE

28. A kérelmező azt sérelmezte, hogy az ügyét nem tisztességesen tárgyalták, mivel az ügye tárgyalására kijelölt bíróság nem tekinthető törvény által felállított független és pártatlan bíróságnak. Állítását az Egyezmény 6. cikk 1. bekezdésére alapozta, amely szerint:

„Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által felállított független és pártatlan bíróság tisztességesen ... tárgyalja ... polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában...”

29. A Kormány vitatta az érvelést.

A. Elfogadhatóság

30. A Kormány szerint a kérelem elfogadhatatlan, mivel nem merítették ki az összes hazai jogorvoslati lehetőséget. A kérelmező például, ha kétségbe vonta az ügye tárgyalására kijelölt bírák pártatlanságát, bejelenthetett volna elfogultsági kifogást velük szemben, de ezt nem tette meg.

31. A kérelmező szerint az elfogultsági kifogás nem minősül az eljáró bíróság kijelölésének objektivitásával vagy a kijelölt bíróság részéről később mutatkozó pártatlanság látható hiányával összefüggő jogorvoslatnak.

32. A Bíróság egyetért a kérelmező álláspontjával, de megjegyzi, hogy nem a kijelölt bírák pártatlansága volt az ügy kulcskérdése. Az elfogultsági kifogás kérdése tehát nem tekinthető relevánsnak ebben az összefüggésben.

33. A Kormány szerint továbbá a kérelmező a tekintetben sem merítette ki a hazai jogorvoslati lehetőségeket, hogy alkotmányjogi panaszának az eljáró bíróság kijelölésével érintett részét késedelmesen nyújtotta be.

A kérelmező vitatta ezt az álláspontot, kétségbe vonva az alkotmányjogi panasz mint jogorvoslati lehetőség hatékonyságát.

34. A Bíróság felidézi, hogy az Egyezmény 35. cikk 1. bekezdése szerint csak azokat a jogorvoslati lehetőségeket kell kimeríteni, amelyek az állítólagos jogsértéssel összefüggnek, valamint amelyek rendelkezésre állnak és elégségesek. A jogorvoslatoknak nemcsak elméletben, hanem a gyakorlatban is megfelelően rendelkezésre kell állniuk, mert ennek hiányában a hozzáférés és a hatékonyság követelménye nem teljesül; az alperes állam kötelessége biztosítani, hogy ezek a feltételek teljesüljenek (lásd többek között: McFarlane kontra Írország [GC], 31333/06. szám, 107. §, 2010. szeptember 10.). A szabály alkalmazásakor kellőképpen figyelembe kell venni, hogy azt az emberi jogok védelmét szolgáló gépezet részeként teszik, amelynek felállítására a Szerződő Felek kötelezettséget vállaltak. Ennek megfelelően a Bíróság elismerte, hogy a 35. cikket bizonyos fokú rugalmassággal és túlzott formalizmus nélkül kell alkalmazni, valamint hogy a kimerítésre vonatkozó szabály nem abszolút szabály, és automatikusan sem alkalmazható. E szabály betartásának a vizsgálatokor kulcsfontosságú, hogy figyelembe vegyék az egyes esetek konkrét körülményeit (lásd: Akdivar és mások kontra Törökország, 1996. szeptember 16., 65. §, Reports of Judgments and Decisions 1996 IV). Az a kérelmező, aki élt a vélt jogsértésből közvetlenül és nem csupán közvetetten adódó helyzet orvoslására alkalmas jogorvoslatl,

bizonyára nem fog élni más rendelkezésre álló, de kérdéses hatékonyságú jogorvoslati lehetőséggel (lásd: Manoussakis és mások kontra Görögország, 1996. szeptember 26., 33. §, Reports 1996-IV, és Anakomba Yida kontra Belgium, 45413/07. szám, 22. §, 2009. március 10).

35. A jelen ügyben a Bíróság észrevételezi, hogy a kérelmező alkotmányjogi panaszt nyújtott be, amelyben az ügyáthelyezés kérdése a tisztességes eljáráshoz való joggal összefüggésben szerepelt. Feltételezve, hogy ez az adott körülmények között hatékony jogorvoslatnak minősült, a Bíróság bizonyítottan látja, hogy a kérelmező a hatóságok tudomására hozta vélt sérelmét, így lehetőséget biztosított nekik, hogy orvosolják a helyzetet. Amikor a Kormány a jogorvoslatok kimerítésének elmulasztásával érvel, nem hivatkozik olyan vonatkozó jogszabályi rendelkezésre vagy ítélkezési gyakorlatra, amelynek értelmében az ügyáthelyezés kérdését kötelezően el kellett választani az alapeljárás tisztességességének kérdésétől. A Bíróság szerint ezért a kérelmező joggal várhatta el, hogy ha egy átfogó alkotmányjogi panaszt nyújt be az ügyáthelyezési szempontot is tartalmazó másodfokú ítélet kézbesítésétől számított, jogszabály által előírt határidőn belül, akkor az Alkotmánybíróság azt egységes egészként fogja kezelni, és az eljárás tisztességessége szempontjából lényeges valamennyi kérdésre választ fog adni. A Bíróság szerint az, hogy az Alkotmánybíróság végül különválasztotta az ügyáthelyezési döntést az alapeljárástól, és így egy másik határidőre teremtett hivatkozási alapot, semmiképpen sem volt előrelátható körülmény, így a kérelmezőt sem lehet azzal vádolni, hogy csak utólag kapaszkodik bele.

36. A fentiek alapján a Bíróság arra az álláspontra jutott, hogy a kérelem nem utasítható el a hazai jogorvoslati lehetőségek kimerítésének elmulasztása miatt.

A Bíróság továbbá megállapítja, hogy a kérelem nem nyilvánvalóan alaptalan az Egyezmény 35. cikk 3. bekezdés (a) pontja értelmében, és semmilyen más alapon sem elfogadhatatlan. Ezért elfogadhatóvá kell nyilvánítani.

B. Érdem

1. A kérelmező által előadott érvek

37. A kérelmező előadta, hogy a hazai bíróságok önkényesen döntöttek az ügyében, mivel ténybeli, jogszabályi és következtetésbeli tévedéseket is vétettek.

38. A bíróság függetlenségét és pártatlanságát illetően a kérelmező megjegyezte, hogy nem gondoskodtak az eljárás objektivitásáról és átláthatóságáról, ugyanis az ügyben eljáró bíróságot az OBH elnöke jelölte ki saját mérlegelési körében. Mivel az eljáró bíróság kijelölésének szabályai nem voltak elég világosak, a kérelmező ügyét tárgyaló bíróság nem minősült „törvény által felállított bíróság”-nak. Az ügy nem volt különösebben bonyolult, így nem jelentett volna túlzott munkaterhet az eredeti bíróságnak, ha ott hagyták volna.

39. Az a tény továbbá, hogy az ügyáthelyezés jogalapját képező rendelkezést alaptörvényellenesnek nyilvánították (lásd a fenti 16. pontot), bizonyítja, hogy a jelen ügyben nem volt „törvény által felállított” bíróság,

2. A Kormány által előadott érvek

40. A Kormány előadta, hogy a Zalaegerszegi Törvényszék „törvény által felállított bíróságnak” minősül, mivel a magyarországi bírósági rendszer része. Az ügy áthelyezése egy általános illetékességgel rendelkező bíróságról egy másik bíróságra jól ismert jogi intézmény mind a magyar, mind pedig az európai jogban. Az ügyáthelyezésekre csak kivételes esetekben, ideiglenes intézkedésként kerülhetett sor annak érdekében, hogy enyhítsenek a bíróságok regionális szinten súlyosan aránytalan ügyterhelésén, és behozzák a jelentős lemaradásokat, amelyek akadályozzák az eljárások ésszerű időben való lezárását. Az áthelyezések bíróságok, nem pedig bírák között történtek. Az eljáró bíró (vagy bírói formáció) kijelölésére a kijelölt bíróságon belül továbbra is a kijelölt bíróság elnöke által a törvénynek megfelelően kidolgozott általános ügyáthelyezési szabályok vonatkoztak. Így, mivel az eljáró bíróság kijelölése törvényes volt, majd az eljáró bíró kijelölése is az általános szabályoknak megfelelően történt, a bíró, aki végül ténylegesen tárgyalta a kérelmező ügyét, a hazai törvények értelmében „törvényes bírónak” minősül.

41. A Kormány továbbá kijelentette, hogy a DMD GROUP, a.s. kontra Szlovákia ügygel (19334/03. sz., 2010. október 5.) ellentétben, a kérelmező ügyét nem bíróról bíróra, hanem bíróságról bíróságra helyezték át, amelyek csak területi illetékességükben különböztek; az ügyet nem az eljárásra kijelölt bíróság, hanem egy független harmadik fél, nevezetesen az OBH elnöke helyezte át, aki nem a végrehajtó hatalom képviselőjében, hanem a bíróság vezetőjeként járt el. Akárhogy is, az eljárásban a kijelölt bíróság ítéletével szemben rendelkezésre álló jogorvoslatok garantálták, hogy (felülvizsgálati eljárás keretében) a Kúria, és végül (az ítélet alaptörvény-ellenességének vizsgálatára indított eljárás keretében) az Alkotmánybíróság is teljes egészében felülvizsgálhassa az ügyet.

42. Az Alkotmánybíróság 36/2013. (XII.5.) AB határozatát illetően a Kormány kifejtette, hogy az más összefüggésben, konkrétan büntetőügyekben benyújtott panaszokra vonatkozott, így nem lehetett a jelen – polgári, vagy még inkább gazdasági természetű – ügyre alkalmazni.

43. A Kormány szerint nem volt arra utaló jel, hogy az ügy áthelyezése bármilyen módon is befolyásolta volna az ügyben hozott döntést. Akárhogy is, az ügy végleges felülvizsgálatát a Kúria végezte, amely mindenképpen a legutolsó fokú fórum lett volna.

44. Végül, a Kormány előadta, hogy a támadott ügyáthelyezési szabály alkalmazásával 2011-ben 13, 2012-ben pedig 42 ügyet helyeztek át. Egy kivétellel az összes áthelyezési kérelmet a magyar bíróságok között a legnagyobb ügyterheléssel dolgozó Fővárosi Törvényszék elnöke terjesztette elő. Az OBH elnöke két kérelmet elutasított, mert nem álltak fenn az ügyáthelyezés feltételei. 2013. február óta egyetlen ügyet sem helyeztek át. Mivel a jogalkotó szándéka az volt, hogy az ügyáthelyezést ideiglenes és kivételes intézkedésként léptesse életbe, a vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket 2013. augusztus 1-én a 2013. évi CXXXI. törvénnyel hatályon kívül helyezte.

3. A Bíróság értékelése

(a) Általános elvek

45. A Bíróság először is felidézi, hogy „a tisztességes eljáráshoz való jog annyira fontos helyet foglal el egy demokratikus társadalomban, hogy semmi nem indokolhatja a 6. cikk 1. bekezdésének korlátozó értelmezését (lásd: Perez kontra Franciaország [GC], 47287/99. sz., 64. §, ECHR 20041).

46. Az Egyezmény 6. cikkével érintett ügyekben a Bíróság gyakran megvizsgálja a tisztességes eljárásnak a kérelmező által sérelmezett önálló szempontjait is, és ha egy ilyen önálló jog sérült, az adott esetben a tisztességes eljáráshoz való jog megsértését is jelenti (lásd: Kinsky kontra Cseh Köztársaság, 42856/06. sz., 83. §, 2012. február 9.). Ennek ellenére sok esetben az „eljárás egészét” veszi figyelembe. A Bíróság tehát megállapíthatja, hogy sérült az Egyezmény 6. cikk 1. bekezdése, ha az eljárás egésze nem felelt meg a tisztességes tárgyalás követelményeinek, még akkor is, ha az egyes eljárási hibák önmagukban nem győzték meg a Bíróságot arról, hogy az eljárás „tisztességtelen” volt (lásd: Barbera, Messegue és Jabardo kontra Spanyolország, 1988. december 6., 89. §, A sorozat, 146. sz.; és Mirilashvili kontra Oroszország, 6293/04. sz., 165. §, 2008. december 11.).

47. Az Egyezmény 6. cikk 1. bekezdése értelmében a bíróságnak minden esetben „törvény által felállított”-nak kell lennie. A kifejezés mögött a jogállamiság elve húzódik meg, amely az Egyezmény és annak Kiegészítő Jegyzőkönyvei által létrehozott jogvédelmi rendszer szerves részét képezi (lásd pl.: Jorgic kontra Németország, 74613/01. sz., 64. §, ECHR 2007-III).

48. Az Egyezmény 6. cikk 1. bekezdése alkalmazásában a „törvény” nem csak a bírósági szervek létrehozását és illetékességét szabályozó jogszabályokat jelenti (lásd többek között: Lavents kontra Lettország, 58442/00. sz., 114. §, 2002. november 28.), hanem minden olyan rendelkezést a hazai jogban, amely megsértése szabálytalanná tenné egy vagy több bíró közreműködését egy ügy tárgyalásában (lásd: Gorguiladze kontra Grúzia, 4313/04. sz., 68. §, 2009. október 20.; és Pandjikidze és mások kontra Grúzia, 30323/02. sz., 104. §, 2009. október 27.). Ilyen rendelkezések például azok, amelyek a bírósági tanács tagjainak függetlenségét, a hivatali idő hosszát, a pártatlanságot és az eljárási garanciák meglétét szabályozzák (lásd pl.: Coeme és mások, a hivatkozást lásd fentebb, 99. §; és Gurov kontra Moldova, 36455/02. sz., 36. §, 2006. július 11.).

49. Más szóval a „törvény által felállított” kifejezés nem csak egy bíróság létének jogi alapjaira vonatkozik, hanem arra is, hogy a bíróságnak minden esetben meg kell felelnie a rá (lásd: Sokurenko és Strygun kontra Ukrajna, 29458/04. és 29465/04. sz., 24. §, 2006. július 20.) és a tanács összetételére vonatkozó konkrét szabályoknak (lásd: Buscarini kontra San Marino (dec.), 31657/96. sz., 2000. május 4.).

50. Elviekben, ha egy bíróság megsérti a bírósági szervek létrehozására és illetékességére vonatkozó hazai jogszabályi rendelkezéseket, azzal sérül az Egyezmény 6. cikk 1. bekezdése. A Bíróság ezért megvizsgálhatja, hogy e tekintetben betartották-e a hazai jogszabályi rendelkezéseket. Ennek ellenére – figyelemmel arra az általános elvre, hogy elsősorban a nemzeti bíróságok feladata a hazai jogszabályok értelmezése – a Bíróság megállapítja, hogy nem kérdőjelezheti meg a nemzeti bíróságok értelmezését, kivéve, ha kirívóan megsértették a hazai jogszabályokat (lásd értelemszerű változtatásokkal: Coeme és mások, a hivatkozást lásd fentebb, 98. §; és Lavents, a hivatkozást lásd fentebb, 114. §).

51. A Bíróság megjegyzi továbbá, hogy ítélezési gyakorlata szerint az Egyezmény 6. cikke szerinti „törvény által felállított” kifejezés azt hivatott biztosítani, hogy „egy demokratikus társadalomban a bírósági szervezet nem a végrehajtó hatalom mérlegelésétől függ, hanem az Országgyűléstől származó törvények szabályozzák” (lásd: Zand kontra Ausztria, 7360/76. sz., a Bizottság 1978. október 12-i jelentése, Decisions and Reports (DR) 15, 70-80. o.). A kodifikált joggal rendelkező országokban az sem fordulhat elő, hogy a bírósági rendszer szervezését az igazságügyi hatóságok mérlegelésére bízzák, bár ez nem jelenti azt, hogy a bíróságoknak ne lenne némi mozgásterük a vonatkozó hazai jogszabályok értelmezésében (lásd: Coeme és mások, a hivatkozást lásd fentebb, 98. §; Savino és mások kontra Olaszország, 17214/05, 20329/05 és 42113/04. sz., 94. §, 2009. április 28.; és Fruni kontra

Szlovákia, 8014/07. sz., 134. §, 2011. június 21.).

52. „A végrehajtó hatalom és a bíróság különválasztásának fogalma ... egyre nagyobb jelentőséget kap a Bíróság ítélkezési gyakorlatában (lásd: Stafford kontra Egyesült Királyság [GC], 46295/99. sz., 78. §, ECHR 2002-IV). Ugyanakkor „sem a 6. cikk, sem az Egyezmény más rendelkezése nem kötelezi az Államokat arra, hogy megfeleljenek bármilyen elvi alkotmányjogi fogalomnak a hatalmi ágak kölcsönhatásának megengedhető határait illetően (lásd: Kleyn és mások kontra Hollandia [GC], 39343/98., 39651/98., 43147/98. és 46664/99. sz., 193. §, ECHR 2003-VI).

53. Annak megállapításához, hogy egy bíróság függetlennek tekinthető-e a 6. cikk 1. bekezdésének értelmében, figyelembe kell venni többek között a tagjai kiválasztásának módját, a tagok hivatali idejét, a külső nyomás elleni garanciák meglétét, és annak a kérdését, hogy a testület függetlennek látszik-e (lásd: Findlay kontra Egyesült Királyság, 1997. február 25., 73. §, Reports 1997-1; és Brtdnicka és mások kontra Lengyelország, 54723/00. sz., 38. §, ECHR 2005-11). Ez utóbbival kapcsolatban nem kevesebb a tét, mint hogy a bíróságok egy demokratikus társadalomban bizalmat kell, hogy keltsenek a nyilvánosságban és az eljárásban érintett felekben. Annak eldöntésében, hogy jogosak-e az aggályok egy konkrét bíróság függetlenségével vagy pártatlanságával kapcsolatban, az eljárásban érintett felek álláspontja fontos, de nem döntő jelentőségű. Döntő jelentősége annak van, hogy a felek kétségeit objektív alapon igazolni lehet-e (lásd többek között: Morris kontra Egyesült Királyság, 38784/97. sz., 58. §, ECHR 2002-1; és Miroshnik kontra Ukrajna, 75804/01. sz., 61. §, 2008. november 27., további referenciákkal). E tekintetben még a látszatnak is lehet bizonyos jelentősége, vagyis „nem csak igazságot kell szolgáltatni, hanem úgy is kell látszania, hogy igazságot szolgáltatnak (lásd: De Cubber kontra Belgium, 1984. október 26., 26. §, A. sorozat, 68. sz.).

54. Ezenkívül általános szabályként a pártatlanság az előítélet és elfogultság hiányát is jelenti. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a 6. cikk 1. bekezdése szerinti pártatlansági követelménynek való megfelelést a következőkkel kell eldönteni: (i) szubjektív teszt, amely során figyelembe kell venni az adott bíró személyes meggyőződését és viselkedését, vagyis hogy a bírónak volt-e bármilyen személyes előítélete vagy elfogultsága az adott ügyben; és (ii) objektív teszt, vagyis meg kell róla bizonyosodni, hogy a bíróság, illetve egyéb szempontok mellett annak összetétele megfelelő garanciát nyújtott-e ahhoz, hogy kizárható legyen minden jogos kétely a pártatlanságát illetően (lásd többek között: Fey kontra Ausztria, 1993. február 24., 28–30. §, A. sorozat, 255. szám; és Wettstein kontra Svájc, 33958/96. sz., 42. §, ECHR 2000-XII).

55. A szubjektív és objektív pártatlanság között nincs éles választóvonal, mivel a bíró viselkedése nemcsak objektív alapokon nyugvó aggodalmat válthat ki a külső szemlélőben a bíró pártatlanságát illetően (objektív teszt), hanem személyes meggyőződésének a kérdését is felvetheti (szubjektív teszt) (lásd: Kyprianou kontra Ciprus [GC], 73797/01. sz., 119. §, ECHR 2005-XIII). Így bizonyos ügyekben, ahol nehéz lehet olyan bizonyítékot beszerezni, amellyel meg lehet dönteni a bíró szubjektív pártatlanságának a vélelmét, az objektív pártatlanság követelménye további fontos garanciát biztosít (lásd: Pullar kontra Egyesült Királyság, 1996. június 10., 32. §, Reports 1996-III).

56. Végül, a függetlenség és az objektív pártatlanság fogalmak szorosan kapcsolódnak egymáshoz, így a körülményektől függően együttesen kell őket vizsgálni (lásd: Sacilor-Lormines kontra Franciaország, 65411/01. sz., 62. §, ECHR 2006-XIII).

(b) Az említett elvek alkalmazása a jelen ügyre

57. Először is a Bíróság szeretné hangsúlyozni, hogy a jogállamiság szempontjából alapvető fontosságú bírói függetlenség és jogbiztonság megköveteli a különösen világos szabályok alkalmazását minden egyes ügyben, világos garanciákat az objektivitás és átláthatóság biztosítására, valamint mindenképp azt, hogy az önkényességnek még a látszatát is elkerüljék az eljáró bírák konkrét ügyekben történő kijelölésekor (lásd: Iwanczuk kontra Lengyelország (dec.), 39279/05. sz., 2009. november 17.; és DMD GROUP, a.s., hivatkozását lásd fentebb, 66. §).

58. A Bíróság szerint ott, ahol mérlegelésen alapul az ügyelosztás abban az értelemben, hogy annak módozatait a törvény nem írja elő, az ilyen helyzet veszélybe sodorja a pártatlanság látszatát, ugyanis találgatásokat indíthat meg arról, hogy egyes politikai vagy más érdekcsoportok milyen befolyással lehetnek a kijelölt bíróságra vagy az eljáró bíróra, még akkor is, ha az eljáró bíró kijelölése az adott ügyben átlátható szempontok szerint történt. Az adott ügyben eljáró egyes bírók, illetve tanács előzetes meghatározásának rendje egy bíróságon belül, vagyis az általános és objektív alapelveken nyugvó rend alkalmazása kulcsfontosságú az egyértelműséghez, átláthatósághoz és a bírói függetlenséghez és pártatlansághoz. Az eljáró bíróság kijelölésekor van tere a mérlegelésnek, amellyel vissza lehet élni: például nyomást lehet gyakorolni a bírókra azzal, hogy túlterhelik őket ügyekkel, vagy éppen csak jelentéktelen ügyeket rendelnek hozzájuk. Arról is gondoskodhat, hogy egyes politikailag érzékeny ügyek bizonyos bírókhoz kerüljenek, vagy bizonyos bírókhoz ne kerüljenek. A Bíróság ezért egyetért az Alkotmánybíróság véleményével (lásd fentebb a 21. pontot), miszerint:

„egy, az általános illetékességi szabályok szerint eljáró bíróság helyett egy adott ügycsoport ügyeinek egy másik bíróság illetékességébe történő áthelyezése csak abban az esetben egyeztethető össze az Egyezményvel, ha annak anyagi jogi és eljárásjogi szabályait, illetve előfeltételeit átlátható, előre rögzített, világos, objektív paraméterek felhasználásával rögzíti a törvényhozó, amely nem (vagy csak minimálisan) hagy teret a diszkrecionális jogkörnek, és ahol a tényleges döntés meghozatala a független, pártatlan bírósági rendszer saját intézményei révén történhet.”

59. A Bíróság ezt követően megvizsgálja a tisztességes eljárás egyes vonatkozásait (lásd: Kinsky, i. h.). Figyelembe veszi kérelmező előadását arról, hogy a kijelölt bíróságot nem tartja „törvény által felállított” bíróságnak, valamint arról, hogy a mérlegelésen alapuló kijelölés befolyásolta a kijelölt bíróság függetlenségét és pártatlanságát.

60. A Bíróság figyelembe veszi a Kormány érvelését a magyar bíróságok ügyterhelésének egyenetlenségéről (lásd a 40. pontot), és elismeri annak szükségességét, hogy szervezeti intézkedésekre van szükség ahhoz, hogy az igazságszolgáltatás ne essen indokolatlan késedelembe. Olyan intézkedéseket kell azonban választani, amelyek megfelelnek a tisztességes eljáráshoz való jog követelményeinek.

61. A kérelmező ügyének tárgyalására kijelölt bíróság illetékességéről az OBH elnöke döntött, aki széles körű jogokkal rendelkezik közigazgatási kérdésekben és bizonyos mértékig a bíróság tagjainak személyes jogállása felett is, valamint akit az Országgyűlés jelölt ki és nem bírósági önkormányzati rendszerben választották meg. A Bíróság hivatkozik a Velencei Bizottság véleményére, miszerint az, hogy az OBH elnökét a bírák közül választják ki, önmagában nem jelenti azt, hogy bírósági önkormányzati szervnek minősül (lásd fentebb a 26. pontot). A Bíróság továbbá nem hagyhatja figyelmen kívül azt a tényt, hogy 2012. szeptember 17-ig egy olyan követelményt sem alkalmaztak, amely elviekben elősegíthette volna az eljáró bíróság objektív kijelölését (lásd fentebb a 12. pontot).

Bár az Országos Bírói Tanács ezen a napon meghatározta az alkalmazandó elveket, semmilyen kritériumot nem határozott meg az áthelyezendő egyedi ügyek kiválasztásához,

hanem az OBH elnökének a mérlegelésére bízta, hogy a jogosult bíróságok közül melyiket választja ki eljáró bíróságnak. Akárhogy is, a kiválasztási szempontok bevezetése lényegtelen a jelen ügy szempontjából, mivel a kijelölt Törvényszék korábban, 2012. június 5-én hozta meg az ítéletét, és a Pécsi Ítéletábrla – amely szintén a Zalaegerszegi Törvényszék eljáró bíróságként való kijelölése miatt vált illetékesé – 2012. szeptember 18-ig lezárta a fellebbezési eljárást.

62. Míg a Bíróság számára elfogadható a bírósági munka általános – vagyis ellenőrizhető szempontok szerint és bizonyos ügyek kiválasztása nélkül történő – átszervezése, a kérelmező ügyének áthelyezése egyéni döntés eredményeként történt, amely kizárólag arra az egy ügyre vonatkozott (lásd fentebb a 10. pontot) (vö. és a különbségeket lásd: DMD GROUP, a.s., hivatkozását lásd fentebb, 69. §). E tekintetben a Bíróság hangsúlyozza, hogy közvetlenül alkalmazva nem a bíróság törvényes léte a kérdéses, hanem az, hogy törvényesen jelölték-e ki azt a bíróságot az ügy tárgyalására.

63. A Bíróság szerint az ügyáthelyezés diszkrecionális jellege abban nyilvánult meg, hogy nem voltak ellenőrizhető az áthelyezett ügyek kiválasztásának okai és szempontjai. A helyzet végső soron alkalmas volt arra, hogy a függetlenség és pártatlanság hiányának látszatát keltse, és nem biztosította azt az előreláthatóságot és bizonyosságot, amely ahhoz kell, hogy egy bíróság „törvény által felállított” bíróságnak minősüljön.

64. Hasonló álláspontra jutott az Alkotmánybíróság, amely 36/2013. (XII.5.) AB határozatában (lásd fentebb a 16. pontot) megállapította, hogy az eljáró bíró kijelölésére felhatalmazó törvényi rendelkezések (nevezetesen a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 2012. január 1. és július 16. között hatályos 62. és 63. §-ai) alaptörvény-ellenesek voltak. Bár erre a következtetésre büntetőügyben benyújtott alkotmányjogi panaszokkal összefüggésben jutott, az Alkotmánybíróság megállapításai nem korlátozódtak a büntetőügyek áthelyezésére abban az értelemben, hogy a 62. és 63. §-ok mind polgári, mind büntetőeljárásokban jogalapot biztosítottak az ügyáthelyezésre.

65. Valóban igaz, hogy az Alkotmánybíróság határozatának nem voltak közvetlen hazai jogkövetkezményei a kérelmező ügyében (lásd a 16. pontot részletesen, valamint a 19. és 24. pontokat). A Bíróság szerint azonban ez nem változtat a tényen, hogy a kérelmező ügyének áthelyezését végső soron lehetővé tevő jogszabályi rendelkezések alaptörvény-ellenesek voltak, és ezt az Alkotmánybíróság olyan okok alapján állapította meg (lásd fentebb a 21. pontot), amelyekkel a Bíróság egyetért. Ami azt illeti, a megtámadott intézkedések alkotmányjogi kritikája komoly kétséget ébreszt afelől, hogy a Zalaegerszegi Törvényszék „törvény által felállított bíróságként” járt-e el a kérelmező ügyében. A Bíróság ezen a ponton megjegyzi: az, hogy a hazai hatóságok nem írtak elő megfelelő jogkövetkezményt a kérelmezővel azonos pozícióban lévő peres feleket érintő alaptörvény-ellenesség megállapításához nincs összhangban az Egyezményben, így a 6. cikk 1. bekezdésben foglalt jogok hatékony védelmére vonatkozó követelménnyel.

66. A Bíróság úgy véli továbbá, hogy az eljáráshoz kapcsolódó fenti hibákat, amelyek az ügy mérlegelésen alapuló áthelyezéséből adódtak, nem lehetett kijavítani a későbbi fellebbezéssel, illetve felülvizsgálattal. A kijelölt bíróság által lefolytatott elsőfokú eljárás – figyelemmel arra, hogy a kijelölés a fenti okok miatt összeegyeztethetetlen volt a tisztességes eljárás fogalmával – minden bizonnyal döntően befolyásolta az egész eljárást és visszafordíthatatlanul érintette a kérelmezőt – különösen mivel a kijelölés később a fellebbviteli bíróság illetékességét is meghatározta (lásd fentebb a 11. pontot). A Bíróság ismét hangsúlyozni kívánja, hogy a kérelmező ügyének mérlegelésen alapuló (diszkrecionális) áthelyezése hazai alkotmányossági kérdéseket vetett fel.

67. Összegezve, a Bíróság álláspontja szerint az ügyet nem „törvény által felállított bíróság” tárgyalta. Az Egyezmény 6. cikkének (1) bekezdését tehát megsértették.

A Bíróság továbbá úgy véli, hogy – tekintettel a kérelemmel érintett alapvető jogi problémára vonatkozó megállapításokra – szükségtelen megvizsgálni a kérelmező 6. cikk 1. bekezdésre alapozott további beadványait.

II. AZ EGYEZMÉNY 41. CIKKÉNEK ALKALMAZÁSA

68. Az Egyezmény 41. cikke szerint:

„Ha a Bíróság az Egyezmény vagy az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvek megsértését állapítja meg és az érdekelt Magas Szerződő Fél belső joga csak részleges jóvátételt tesz lehetővé, a Bíróság – szükség esetén – igazságos elégtételt ítél meg a sértett félnek.“

A. Károk

69. A kérelmező 36.212.049 euró (EUR) vagyoni és 30.000 euró (EUR) nem vagyoni kártérítést követeltek.

70. A Kormány vitatta a követeléseket.

71. A Bíróság nem lát ok-okozati összefüggést a feltárt jogsértés és az állítólagosan elszenvedett vagyoni kár között, ezért elutasítja a követelést. Ugyanakkor úgy véli, hogy a kérelmező elszenvedhetett bizonyos mértékű nem vagyoni kárt, ezért méltányossági alapon 6.000 euró kártérítést ítél meg a javára ezen a jogcímen.

B. Költségek és kiadások

72. A kérelmező további 14.000 euró + áfa összeget követelt a Bíróság előtti eljárással összefüggésben keletkezett költségeinek és kiadásainak megtérítésére. Ez az összeg a kérelmező ügyvédje által kiszámlázandó, 200 euró + áfa óradíjjal számolt, összesen 70 óra jogi munka díjának felel meg.

73. A Kormány vitatta a követelést.

74. A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a kérelmezők jogosultak csak azon költségeik megtérítésére jogosultak, amelyekről igazolják, hogy ténylegesen és szükségszerűen keletkeztek, valamint amelyek nagyságrendje az ésszerűség határain belül marad. A jelen ügyben – figyelemmel a birtokában lévő dokumentumokra és a fenti követelményekre – a Bíróság 5 000 EUR megítélését találja ésszerűnek a Bíróság előtti eljárás költségeinek fedezésére.

C. Késedelmi kamat

75. A Bíróság úgy találja megfelelőnek, hogy a késedelmi kamatnak az Európai Központi Bank marginális kölcsönkamatán kell alapulnia, amelyhez további három százalékpontot kell

hozzáadni.

EZEN INDOKOK ALAPJÁN A BÍRÓSÁG EGYHANGÚLAG

1. Elfogadhatónak *nyilvánítja* a kérelmet;
2. *Megállapítja*, hogy az Egyezmény 6. cikkének (1) bekezdését megsértették;
3. *Megállapítja*,
  - (a) hogy az alperes Államnak attól az időponttól számított három hónapon belül, amikor az ítélet az Egyezmény 44. cikkének 2. bekezdése szerint véglegessé válik, a kérelmező számára az alábbi összegeket kell kifizetnie nemzeti valutában, a teljesítéskori átváltási árfolyam alkalmazásával;
    - (i) 6.000 (hatezer) euró, továbbá az ezen összeget terhelő adók, nem vagyoni kártérítés címén;
    - (ii) 5.000 (ötezer) euró, továbbá az ezen összeget terhelő adók, költségtérítés címén;
  - (b) hogy a fent említett három hónap lejártát követően a teljesítés időpontjáig a késedelmes időszakra az Európai Központi Bank marginális kamatlábát három százalékponttal meghaladó mértékű kamatot kell fizetni a fenti összegek után;
4. *Elutasítja* a kérelmező igazságos elégtétellel kapcsolatos további igényeit.

Készült angol nyelven, írásbeli kihirdetésre került 2016. január 12-én, a Bírósági Szabályzat 77. szabálya 2. és 3. bekezdésének megfelelően.

Fatoş Araci

helyettes hivatalvezető

V. De Gaetano

elnök